

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	188
Land:	Rusland
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotet. Mer om menneskerettighetssituasjonen i Tsjetsjenia
Udgivet:	15. maj 2008
Optaget på baggrundsmaterialet:	12. september 2008

LANDINFO TEMANOTAT

Landinfo temanotat er utarbeidet av *Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon* (Landinfo).

Landinfo temanotat kan inneholde utvalg, sammenstilling og vurderinger av informasjon fra en rekke kilder, samt Landinfos vurdering av enkelte eller flere av de refererte kildene.

LAND: Russland

TEMA: Mer om menneskerettighetssituasjonen i Tsjetsjenia

DATO: 15. mai 2008

Det er stadig brudd på menneskerettighetene i Tsjetsjenia. Og et hovedproblem synes å være at antatt skyldige myndighetspersoner i stor grad ikke blir straffeforfulgt ("impunity"). IHF sier det slik: *"Impunity remained a key problem in Chechnya and most security officials guilty of abuse were never brought to justice, although the authorities paid lip service to accountability and there were a few "show trials" against members of federal forces."*¹ U.S. Department of State sier følgende: *"Both federal and Chechen Republic security forces generally acted with legal impunity in Chechnya where civilian authorities generally maintained effective control of the security forces."*²

Domstolene har imidlertid begynt å fungere igjen. Sivile saker har blitt behandlet i Tsjetsjenia i flere år, og i den senere tid har domstolene også begynt å behandle straffesaker, også de mer politisk betente. Tidligere ble disse behandlet utenfor Tsjetsjenia. Hovedregelen er ifølge russisk lov at alle rettssaker skal finne sted der forbrytelsen ble begått. Mange kilder hevder at behandlingen av sivile saker fungerer rimelig bra.³ Memorial trekker i en rapport fram en rekke praktiske og prosessuelle forhold i sivile saker som Memorial mener bryter med de sivile

¹ IHF Report 2007. *Human Rights in the OSCE Region. Chechnya and Adjacent Russian Regions*. Side 233.

² U. S. Department of State 2006. Mars 2007. *Country Report on Human Rights Practices in Russia*. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78835.htm> [Lastet ned 10. mars 2008]

³ Landinfo reiserapport 2005. *Tsjetsjenske IDP i Tsjetsjenia og Ingusjetia*. Rapporten er unntatt offentlighet.

rettighetene.⁴ Memorial nevner bl.a. *"the problem of access to a court building", "reception hours for judges", "difficulty in paying the state dues", "the time constraints for legal investigation and disposition of civil cases", "the lack of judges"*. Når det gjelder straffesaker, hevder Memorial at det er stor forskjellsbehandling. Myndighetspersoner, særlig ansatte i politiet og militærvesenet, går i stor grad fri. Ifølge Memorial gjør ikke etterforskerne jobben sin, påtalemyndigheten reiser ikke tiltale, osv. Når det derimot gjelder saker med mistanke mot ikke-myndighetspersoner, så er justismyndighetene både mer ivrige og mer effektive.

Det finnes eksempler på at myndighetspersoner er blitt dømt for overgrep mot sivile. Disse relativt få sakene er det IHF kaller *"show trials"*, saker som blir reist utelukkende for å demonstrere at myndighetene gjør noe, og at rettsstaten begynner å fungere.

Det er eksempler på at tiltalte (ikke-myndighetspersoner) er blitt frikjent fordi domstolen har ment at *"bevisene"* har vært fabrikkerte. Memorial sier følgende i en rapport fra 2007 om myndighetenes vilje til å dømme mistenkte geriljasoldater: *"It is necessary to note that the same investigating bodies show great efficiency in investigating criminal cases against suspected members of illegal armed groups. After a suspect is detained, verification of testimony on the crime site and all possible other investigative actions are carried out on the next day. During the first 24 hours after detention or arrest, the suspect is appointed an attorney on duty, by orders of the investigator. A few days pass from the arrest until the relatives find out where the suspect is detained. As a result, any attorney hired by the suspect's family is able to reach the client only three or four days after the arrest, in the best case scenario. Until then, the investigators always try to take as many investigative actions as possible. That is when suspects are tortured and pressured psychologically in an attempt to make them confess to the crimes. Later the results of these investigative actions and the obtained confessions are used to charge the suspects with the crimes and later to convict them."*⁵ Memorial framstiller bruk av tortur som en del av prosessen mot geriljasoldater. Men forholdene har endret seg dramatisk på mange områder i Tsjetsjenia de senere årene. I andre sammenhenger hevder Memorial at bruk av tortur har *"declined*

⁴ Memorial. 22. oktober 2007. *"The legal system in Chechnya"*. Bulletin No. 1. August 2007. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/10/26/2610071.htm> [Lastet ned 8. mai 2008]

⁵ Memorial. 22. oktober 2007. *"The legal system in Chechnya"*. Bulletin No. 1. August 2007. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/10/26/2610071.htm> [Lastet ned 8. mai 2008]

sharply”.⁶ Spørsmålet er da hvor oppdatert Memorials rapport fra 2007 er. En indikasjon kan man få ved følgende sitat fra et annet sted i rapporten: *”The “mopping-up operations”, filtration camps and violent disappearances canceled these hopes. At that time, any resident of Chechnya felt absolutely unprotected from the arbitrariness of any armed individual. Unfortunately, the situation is still the same.”* At situasjonen i 2007 skulle være den samme som i de første årene på 2000-tallet på de nevnte områdene, er noe Memorial selv vanligvis tilbakeviser. Det at bruk av tortur har minket kraftig de senere årene, blant annet etter ordre fra Kadyrov, betyr ikke at bruken er avskaffet.

Memorial trekker også fram saker der antatt uskyldige ikke-myndighetspersoner er dømt til lange fengselsstraffer på grunnlag av forfalsket etterforskningsmateriale. Myndighetene har uttrykt vilje til å se på disse sakene på nytt.⁷

Påtalemyndigheten i Tsjetsjenia har fått kritikk for å legge til side saker mot tsjetsjenske, lokale/regionale sikkerhetspersoner og heller konsentrere seg om saker der føderale sikkerhetspersoner er involvert. Memorial sier det slik: *“Both republican and military prosecution bodies disrupted investigations into crimes against civilians and rather dealt with crimes committed by federal security structures.”*⁸ Men etter at A. Kuznetsov ble leder for påtalemyndigheten, synes dette å ha endret seg noe. Memorial skriver: *“However, over the past year, with Kuznetsov currently in head of prosecution, there have been successful investigations into crimes committed by Chechen security structures (those who have recently been referred to as “kadyrovtsy”).”* Memorial nevner noen saker der til sammen 20 tidligere Kadyrov-personer ble dømt til lange fengselsstraffer. Samtidig presiserer Memorial at mange fremdeles forblir ustraffet. *“Most similar lawbreakers are still unpunished, and many of them are high-ranking Chechen officials.”*

Som ellers i Russland kan domstolene ikke sies å være uavhengige. Hovedproblemet er som sagt straff-friheten overfor myndighetspersoner kombinert med en generell frykt i befolkningen for å anmelde straffbare forhold begått av

⁶ Memorial Human Rights Center. *The Situation in the North Caucasus. Autumn 2007 - Spring 2008 Report* by the Memorial Human Rights Centre dedicated to the new round of consultations between the EU and Russia (Ljubljana, April 16, 2008). Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2008/04/18/1804083.html> [Lastet ned 22. april 2008]

⁷ Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. Kadyrov Meets with Memorial Activists. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373998 [Lastet ned 14. mars 2008]

⁸ MEMORIAL Human Rights Center. Moskva 26. september 2007. *The situation in the Chechen Republic May – September 2007*. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/09/26/1/2609072eng.htm> [Lastet ned 21. april 2008]

myndighetspersoner. Det er en viss grad av skepsis i befolkningen mot myndighetene.⁹ Og skepsisen går kanskje begge veier. For Tsjetsjenia er det eneste subjektet i Russland der juryordningen ikke er innført; den er utsatt til 2010. IHF hevder at grunnen til utsettelsen er at en slik ordning har ført til at flere tiltalte har blitt frikjent av juryen på grunn av fabrikkerte ”bevis” i naborepublikken Ingusjetia.¹⁰

Flere kilder er kritiske og kategoriske når det gjelder domstolene. Den norske flyktningshjelpen (IDMC), i samarbeid med Memorial, sier det slik: *”Although the court system has been restructured and is beginning to operate more effectively in some civil cases, albeit not in criminal cases, courts do not provide protection or redress for human rights violations and do not operate independently in such cases.”*¹¹

Svetlana Gannushkina i Memorial/Civic Assistance uttrykker seg også kategorisk når det gjelder menneskerettighetssituasjonen og rettsikkerheten: *”In Chechnya there are enormous violations of human rights. The laws mean nothing; the corruption is colossal. There’s the same torture as before and the same illegal methods of putting pressure on people during investigations.”*¹² Council of Europe sier det slik: *”The Assembly is deeply concerned that a fair number of governments, member states and the Committee of Ministers of the Council of Europe have failed to address the ongoing serious human rights violations in a regular, serious and intensive manner, despite the fact that such violations still occur on a massive scale and in a climate of impunity in the Chechen Republic and, in some cases, in neighbouring regions.”*¹³

⁹ En grunn til den generelle skepsisen, for ikke å si mistilliten, til politi og rettsvesen i Russland generelt er det såkalte kvotesystemet. Særlig politiet, men også til en viss grad domstolene, får utdelt ”kvoter” for hvor mange tilståelser og domfellingene de skal oppnå i en bestemt periode. Graden av måloppnåelse blir igjen utgangspunkt for sanksjoner i form av belønning/straff overfor tjenestemennene.

¹⁰ IHF Report 2007. *Human Rights in the OSCE Region. Chechnya and Adjacent Russian Regions*. Side 235. *”There were indications that the decision to postpone the introduction of jury trials in Chechnya may have been made because juries had acquitted defendants facing apparently fabricated charges on several occasions in neighbouring Ingushetia, where jury trials were introduced in 2005.”*

¹¹ IDMC/Memorial. Internal displacement monitoring centre (IDMC) og Human Rights Centre Memorial. Oktober 2006. Side 16. *An Uncertain Future: The Challenges of Return and Reintegration for Internally Displaced Persons in the North Caucasus*. Tilgjengelig fra [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(httpInfoFiles\)/AB9962E52FC79BB3C1257203002C35AA/\\$file/russia_report.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(httpInfoFiles)/AB9962E52FC79BB3C1257203002C35AA/$file/russia_report.pdf) [Lastet ned 10. mars 2008]

¹² RFE/RL 2. mars 2007. *Russia: Rights Activist Discusses Difficulties Of Working In Chechnya* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/featuresarticle/2007/3/C411B642-9483-4B6F-B9EE-50DD3608A5E8.html> [Lastet ned 10. mars 2008]

¹³ Parliamentary Assembly of the Council of Europe. *PACE resolusjon 1479 (2006)*. Tilgjengelig fra <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta06/ERES1479.htm> [Lastet ned 11. mars 2008]

Svetlana Gannushkina i Memorial/Civic Assistance er sterkt kritisk til det tsjetsjenske regimet. Mens hun hevder at *"...there's the same torture as before..."* har lederen av Memorial, Oleg Orlov, et annet syn. Etter et møte mellom Memorial og Ramzan Kadyrov i Groznyj 22. februar 2008 blir Orlov sitert i Jamestown: *"At the same time, we stated with satisfaction that at the current moment the situation involving torture in Chechnya has greatly improved," Orlov said. "At any rate, reports about it [torture] have become significantly fewer. We believe this is an objective reality."*¹⁴

På det samme møtet mellom Memorial og Kadyrov 22. februar 2008 ble partene enige på flere områder. Jamestown siterer Kavkazky Uzel som siterer Oleg Orlov: *"The human rights activists and the Chechen authorities demonstrated identical views on the need to review the masses of criminal cases against Chechnya's civilian population, to punish those guilty of gross human rights violations in the republic [and] to begin work by forensic medical laboratories to identify the bodies of those killed,..."*¹⁵ På andre områder var det uenighet. Memorial hevdet at også tsjetsjenske styrker, og ikke bare føderale, har stått bak bortføringer og holdt folk innesperret illegalt. Det finnes også illegale fengsler, ifølge Memorial, noe Kadyrov benektet.

De fleste kilder synes å mene at forholdene i Tsjetsjenia har bedret seg på nær sagt alle områder de senere år, men at menneskerettighetene er det området der mest gjenstår. Jamestown henviser til Interfax og skriver: *"According to the Memorial human rights group, the human rights situation in Chechnya has improved but much remains to be done to stabilize the situation in the republic. Interfax on January 15 quoted Memorial's chairman, Oleg Orlov, as telling a Moscow press conference that there have been "noticeable improvements in the situation" in Chechnya, but that "despite these improvements, we see signs of a totalitarian society." He added: "You cannot help but notice the restoration of Grozny. This is a very impressive and noticeable effort. For the masses, this is a symbol of the return to normal life. The number of abductions and disappearances*

¹⁴ Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. Kadyrov Meets with Memorial Activists. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373998 [Lastet ned 14. mars 2008]

¹⁵ Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. Kadyrov Meets with Memorial Activists. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373998 [Lastet ned 14. mars 2008]

of people has also dramatically decreased. The situation concerning torture has also improved: there has been a fall in instances of torture."¹⁶

At situasjonen også for menneskerettighetene har bedret seg, kan kanskje det følgende sies å være en illustrasjon på. RFE/RL skriver: *"Speaking in Moscow on January 15, Oleg Orlov, who is chairman of the human-rights organization Memorial, told journalists that while the situation in Chechnya improved somewhat in 2007, human-rights violations continue, regnum.ru reported. He cited the requirements that all female employees of state organizations wear headscarves and that all employees of state organizations pay a percentage of their monthly salary into the charitable fund named after former republic head Akhmed-hadji Kadyrov."*¹⁷ Tidligere ville det ha vært helt andre og langt mer alvorlige eksempler som ville ha blitt trukket fram.

Forsvinninger og mord/drap

Antall forsvinninger kan være en indikator på sikkerhetssituasjonen og menneskerettighetssituasjonen.¹⁸ Det er imidlertid mange feilkilder ved slik statistikk. Ikke alle slike oversikter skiller mellom de som er borte og sannsynligvis aldri kommer til rette, og de som faktisk har kommet til rette etter relativt kort tid. Det kan ha skjedd endringer i forholdet mellom disse gruppene uten at det framkommer av statistikken.¹⁹

Motivene bak en forsvinning kan være mange og ulike. Noen forsvinninger er uttrykk for rene kriminelle handlinger for å presse slektninger for penger.²⁰

¹⁶ Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. Memorial: Chechnya Rights Situation Improved, But Society Shows "Totalitarian" Signs. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373901 [Lastet ned 14. mars 2008]

¹⁷ RFE/RL Newsline. PROBE FAILS TO CONFIRM USE OF TORTURE IN CHECHEN PRISON. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/newsline/2008/01/160108.asp> [Lastet ned 14. mars 2008]

¹⁸ I dette kapitlet bruker vi begrepet "forsvinning" i videre forstand enn begrepene "kidnapping" og "bortføring". Memorial bruker begrepet "disappeared" (forsvunnet) som en undergruppe av kidnappet/bortført.

¹⁹ Amnesty International (London) utga 23. mai 2007 rapporten: "What justice for Chechnya's disappeared?", som tar for seg forsvinninger etter 1999. Tilgjengelig fra

<http://asiapacific.amnesty.org/library/Index/ENGEUR460152007?open&of=ENG-RUS> [Lastet ned 11. mars 2008]

²⁰ U.S. Department of State. Mars 2007. "Criminal groups in the Northern Caucasus, possibly having links to rebel forces, frequently resorted to kidnapping. The main motivation behind such cases apparently was ransom, although some cases had political or religious overtones." U.S. Department of State. Mars 2007. *Country Reports on Human Rights Practices* Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78835.htm> [Lastet ned 10. mars 2008]

Andre forsvinninger kan være uttrykk for hevn i et klanoppgjør. Enkelte forsvinninger er uttrykk for at en person har dratt sin vei uten å melde fra. Mange forsvinninger er et resultat av pågrepelser, mer eller mindre vilkårlige, og mer eller mindre åpenlyst. Alle parter i konflikten står bak forsvinninger/bortføringer.²¹

Memorial følger menneskerettighetssituasjonen i Tsjetsjenia. Men Memorial dekker bare ca 30 prosent av republikkens territorium. Memorial har derfor ingen tall for kidnappinger/bortføringer for republikken som helhet. Imidlertid er det lite som tyder på at mønsteret av kidnappinger/bortføringer i de resterende 70 prosent skulle være annerledes enn i de områder Memorial overvåker. Generelt er de ikke-overvåkede områdene ulendt fjellterreng der geriljaen kan sies å stå noe sterkere enn andre steder.

Memorial bruker begrepene ”kidnapped” og ”abducted” om hverandre.²² I oversikter over antall slike opererer Memorial med følgende undergrupper:

- freed/released or ransomed
- found murdered
- disappeared
- ”discovered” in detention facilities and jails

”Disappeared” er i Memorials språkbruk altså en undergruppe av ”kidnapped”/”abducted”.

Tallene fra Memorial viser følgende om antall ”kidnapped”/”abducted”:

2002: 544

2003: 498

2004: 450

2005: 323

2006: 187

2007 jan. – mars: 16

2007 april: 0

²¹ Home Office (Operational Guidance Note, November 2006) henviser til U.S. Department of State: “*Some of these disappearances can be attributed to federal forces or pro-Moscow Chechen forces.*” Home Office: Operational Guidance Note. Russian Federation. November 2006. Tilgjengelig fra

<http://www.ind.homeoffice.gov.uk/sitecontent/documents/policyandlaw/countryspecificasylumpolicyogns/russianfedogn?view=Binary> [Lastet ned 11. mars 2008]

²² MEMORIAL Human Rights Center. Moskva 2007. *On the Situation of Residents of Chechnya in the Russian Federation. August 2006 – October 2007.* Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/12/19/1912071eng.htm> [Lastet ned 21. april 2008] Se også MEMORIAL Human Rights Center. Moskva 26. september 2007. *The situation in the Chechen Republic May – September 2007.* Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/09/26/1/2609072eng.htm> [Lastet ned 21. april 2008]

2007 mai – august: 9

Det var med andre ord en sterk nedgang i 2007. Av de 25 som ble meldt kidnappet/bortført i perioden januar – august 2007, ble 17 løslatt mot eller uten betaling etter kort tid. 1 ble funnet drept. Andelen av de kidnappede som forblir ”disappeared” eller blir funnet drept, har også sunket kraftig de senere årene. RFE/RL skriver med henvisning til nettstedet kavkaz-uzel.ru: *“It also shows parallel declines in the number of those abducted who are never found, either dead or alive (from 372 in 2002 to 128 in 2005, 63 in 2006, and three in 2007), and also in the number of persons found dead (81 in 2002, 25 in 2005, 11 in 2006, and one so far in 2007).”*²³

Jamestown siterer Aleksandr Cherkasov i Memorial som uttaler seg om situasjonen i 2007 sammenlignet med året før: *“We have registered a sharp drop - by three-quarters - in the number of kidnappings, and a very significant drop in disappearances and killings in Chechnya, ...”*²⁴

Antall mord/drap kan også være en indikator på sikkerhetssituasjonen og menneskerettighetssituasjonen. Tallene²⁵ fra Memorial viser følgende:

2004: 310

2005: 192

2006, første sju måneder: 84

2007, første sju måneder: 43

Ut fra disse tallene var det altså en nedgang på 38 prosent fra 2004 til 2005. Og i 2007 lå det an til en halvering i forhold til 2006.

²³ RFE/RL 21. juni 2007. *Chechnya: Rights Situation May Be Improving* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/featuresarticle/2007/6/1B705109-2463-46BE-B400-C5955272513A.html> [Lastet ned 7. mars 2008]

²⁴ Jamestown 20. september 2007, som henviser til Interfax 19. september 2007. Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 19. September 2007. Memorial: Kidnappings in Chechnya Way Down. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373668 [Lastet ned 11. mars 2008]

²⁵ IDMC/Memorial. Internal displacement monitoring centre (IDMC) og Human Rights Centre Memorial. Oktober 2006. Side 16. *An Uncertain Future: The Challenges of Return and Reintegration for Internally Displaced Persons in the North Caucasus*. Tilgjengelig fra [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(httpInfoFiles\)/AB9962E52FC79BB3C1257203002C35AA/\\$file/russia_report.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(httpInfoFiles)/AB9962E52FC79BB3C1257203002C35AA/$file/russia_report.pdf) [Lastet ned 10. mars 2008] MEMORIAL Human Rights Center. Moskva 2007. *On the Situation of Residents of Chechnya in the Russian Federation. August 2006 – October 2007*. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/12/19/1912071eng.htm> [Lastet ned 21. april 2008]

IDMC/Memorial hevder at nedgangen i kidnappinger/bortføringer og mord/drap ikke er reell, men skyldes at slektninger i langt mindre grad anmelder forholdene.²⁶ IDMC/Memorial går imidlertid ikke nærmere inn på hvorfor slektninger skulle anmelde sjeldnere nå enn tidligere. Memorial informerer påtalemyndigheten når de blir kjent med tilfellene, heter det i rapporten, men påtalemyndighetene igangsetter sjelden undersøkelser. Men det er ikke umiddelbart lett å se at disse forholdene alene skulle forklare nedgangen i anmeldelser.

Et annet forhold som likevel kan bidra til å gi en slags støtte til hypotesen om større grad av tilbakeholdenhet med anmeldelser, er følgende: Tidligere var det i stor grad de føderale styrkene, styrker bestående av ikke-tsjetsjenere, som sto bak ugjerningene. Med tsjetsjeniseringen har tsjetsjenerne selv overtatt de operative aksjonene. Dermed ble det Kadyrovs egne folk og føderale organer bestående av etniske tsjetsjenere, som kom til å stå for de fleste av overgrepene. Disse etniske tsjetsjenerne har lokalkunnskap. De vet i større grad enn de ikke-tsjetsjenske, føderale styrkene hvem som er i familie med hvem, hvor folk oppholder seg osv. Frykten for represalier er kanskje større ved anmeldelser av Kadyrovs folk enn ved å anmelde ikke-tsjetsjenske, føderale folk. Det kan derfor generelt være større barrierer for å anmelde et forhold i dag. Men denne frykten forklarer kanskje ikke hele nedgangen i antallet kidnappinger/bortføringer. "Stichting Russian Justice Initiative" er blant dem som hevder at dette antakelig bare forklarer deler av nedgangen.²⁷ Det har nok vært en reell nedgang i antallet kidnappinger/bortføringer, men ikke så stor som tallene alene skulle tyde på, ifølge organisasjonen. Men i et intervju i mai 2007 sier Memorial i klartekst at nedgangen i antall kidnappinger/bortføringer er reell. "*In Chechnya in recent months some changes for the better have taken place: for the first time, a sharp drop in the number of abductions can be seen. ... Hitherto, all reports of this kind were greatly exaggerated by the authorities, but this time, it is the case.*"²⁸

²⁶ IDMC/Memorial. Side 3. "It is likely that relatives of the missing turn to human rights organisations and law enforcement agencies much more rarely now, fearing for their lives and not counting on effective help." Internal displacement monitoring centre (IDMC) og Human Rights Centre Memorial. Oktober 2006. 16. *An Uncertain Future: The Challenges of Return and Reintegration for Internally Displaced Persons in the North Caucasus*. Tilgjengelig fra [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(httpInfoFiles\)/AB9962E52FC79BB3C1257203002C35AA/\\$file/russia_report.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(httpInfoFiles)/AB9962E52FC79BB3C1257203002C35AA/$file/russia_report.pdf) [Lastet ned 10. mars 2008]

²⁷ Synspunktene framkommer i mail fra organisasjonen til Landinfo 19. mars 2007.

²⁸ Oleg Orlov, lederen av Memorial, i Jamestown 10. mai 2007. Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 10. mai 2007. Memorial Notes a Sharp Drop in Disappearances in Chechnya. Tilgjengelig fra

I en rapport i 2008 slår Memorial fast: *“But the main reason is that the abductors themselves have drastically reduced their activities.”*²⁹ Årsakene til det kan være flere, men den kanskje viktigste er Ramzan Kadyrovs ordre om å stoppe bortføringene. Memorial skriver: *“There is evidence that in January 2007, R. Kadyrov gave strict instructions to the leaders of the security services he controls to halt the abductions.”*

Den russiske journalisten Anna Politkovskaya hadde imidlertid et helt annet syn. Ifølge henne var det en økning i antallet kidnappinger/bortføringer i første halvår av 2006, og økningen kom i kategorien for dem som aldri ble funnet.³⁰

Den norske Helsingforskomiteen følger Memorial og slår fast at det har vært en nedgang i antall forsvinninger, særlig fra og med 2007.³¹ Men Helsingforskomiteen hevder at ”praksisen” er blitt erstattet med noe annet. Helsingforskomiteen skriver: *“The practice of enforced disappearances is being replaced by a regional system of torture, forced confessions and fabricated trials.”*³² Bruk av tortur m.v. er imidlertid ikke noe nytt som kom etter at antall forsvinninger begynte å minke. Tvert imot har det vært en nedgang i antall forsvinninger parallelt med en nedgang i bruk av tortur. For eksempel skriver Europarådet etter en reise til Russland/Tsjetsjenia 18.-26. april 2008: *The Commissioner received converging indications of a radical reduction in disappearances and allegations of torture. He also noted an increased sense of security and continued large-scale reconstruction of the city infrastructure. These*

http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373388 [Lastet ned 11. mars 2008]

²⁹ Memorial Human Rights Center. *The Situation in the North Caucasus. Autumn 2007 - Spring 2008 Report* by the Memorial Human Rights Centre dedicated to the new round of consultations between the EU and Russia (Ljubljana, April 16, 2008). Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2008/04/18/1804083.html> [Lastet ned 22. april 2008]

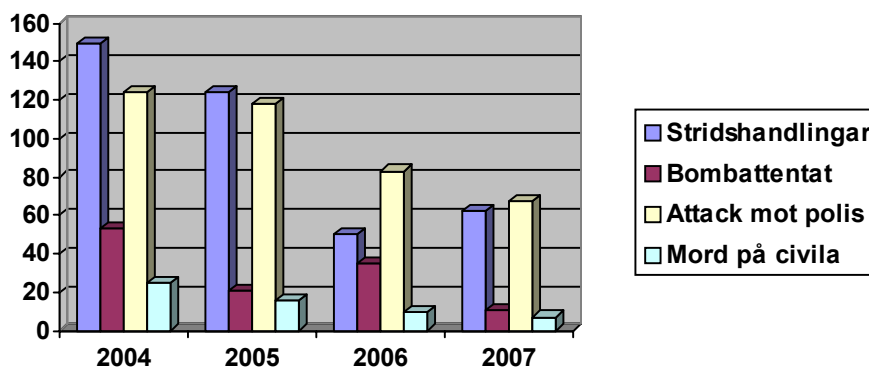
³⁰ I det såkalte ”Last Interview” hevder Politkovskaya: *“I want to say here that there were more abductions in the first half of this year than in the first half of last year.”* RFE/RL 9. oktober 2006. *Russia: Anna Politkovskaya's Last Interview* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/featuresarticle/2006/10/FC088B08-0CBD-4800-B2FF-F00F5494FA5E.html> [Lastet ned 7. mars 2008]

³¹ Council of Europe. Parliamentary Assembly. Committee on Legal Affairs and Human rights. *Legal remedies for human rights violations in the north Caucasus*. 11. april 2008. Tilgjengelig fra http://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2008/20080411_ajdoc21_2008.pdf [Lastet ned 28. april 2008]

³² Helsingforskomiteen skriver bl.a. at en person kan bli arrestert i én delrepublikk for deretter å bli satt i et ”hjemmelig fengsel” i en annen delrepublikk. Det er antakelig dette som ligger til grunn for påstanden om et ”regional system”.

positive developments were analysed and welcomed.”³³ Det er heller ikke noe nytt at sikkerhetsstyrkene i ulike delrepublikker i regionen samarbeider.

Også når det gjelder voldshandlinger generelt synes det å ha vært en klar nedgang i antall tilfeller siden 2004. Det svenske Migrationsverket³⁴ henviser til UNDSS og presiserer at langt fra alle slike tilfeller har noe med selve hovedkonflikten å gjøre.

Den svenske reiserapporten sier: ”*All tillgänglig statistik och rapportering pekar entydig på att våldet i Tjetjenien ebbat ut till en nivå där det inte länge är självklart att Tjetjenien är den primära oroshärden i området.*”

Også omfanget av tortur synes å ha vært synkende. En rekke rapporter har gjennom årene dokumentert bruk av tortur. Memorial sier det slik i en rapport fra 2008: ”*For several years, human rights organizations have described the Chechen Republic as a region in which torture has become a widespread and common practice.*”³⁵ Alle parter ble beskyldt for bruk av tortur. Etter hvert som geriljaen ble svekket, var det særlig de Moskva-lojale sikkerhetsstyrkene som sto for overgrepene. Kadyrov på

³³ The Human Rights Commissioner in the North Caucasus and Moscow. Pressemelding fra Europarådet 7. mai 2008. Tilgjengelig fra http://www.coe.int/t/commissioner/News/2008/080507Ruvisit_en.asp [Lastet ned 16. juni 2008]

³⁴ Migrationsverket. *Ryska Federationen. Aktuellt säkerhetsläge i delrepubliken Tjetjenien*. 5. mars 2008. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/08030681.pdf> [Lastet ned 24. april 2008]

³⁵ Memorial Human Rights Center. *The Situation in the North Caucasus. Autumn 2007 - Spring 2008 Report* by the Memorial Human Rights Centre dedicated to the new round of consultations between the EU and Russia (Ljubljana, April 16, 2008). Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2008/04/18/1804083.html> [Lastet ned 22. april 2008]

sin side hevdet at det var særlig det føderale organet ORB-2³⁶ som sto for overgrepene. ORB-2 hadde blant annet egne ”fengsler” for midlertidig forvaring av arresterte. Mange av de innsatte her klaget over bruk av tortur.³⁷ Flere kilder, blant annet Memorial, pekte også etter hvert på ORB-2. Sommeren 2007 fikk ORB-2 en ny ledelse, en ledelse som lovt å samarbeide med de tsjetsjenske sikkerhetsstrukturene. Etter den tid har det vært en stor nedgang i torturtilfellene. Memorial sier det slik: “*Since then “Memorial” has not received any reports of torture in ORB-2 and, in general, the number of cases of torture by law enforcement structures in the Chechen Republic has declined sharply.*”³⁸

Amnestier

Omfanget av amnestier sier noe om situasjonen, herunder også sikkerhetssituasjonen og menneskerettighetssituasjonen, i Tsjetsjenia.

Det har vært en håndfull amnestier det siste tiåret. Det siste ble vedtatt av statsdumaen (det føderale parlamentet) i september 2006 og omhandlet handlinger begått i perioden 15. september 1999 til 23. september 2006. Fristen for å melde seg var 15. januar 2007. Amnestiet omfattet også personell i de føderale styrkene.³⁹ Alle som meldte seg, skulle avhøres. Dersom det ble funnet at personen hadde deltatt i krigsforbrytelser eller alvorlig kriminalitet, skulle saken bli sendt over til domstolene.

Ulike kilder har vurdert amnestiene ulikt. Memorial hevder at deltakelse i militæraksjoner mot føderale styrker vil bli definert som kriminalitet og følgelig

³⁶ Memorial sier følgende om ORB-2s formelle plassering: “... the MVD RF (Ministry of the Interior of Russian Federation) the Intelligence and Investigation Bureau № 2 (ORB-2), which is not affiliated with the MVD of the Chechen Republic and is not subordinate to R. Kadyrov.”.

³⁷ Council of Europe. Parliamentary Assembly. Committee on Legal Affairs and Human rights. *Legal remedies for human rights violations in the north Caucasus*. 11. april 2008. Tilgjengelig fra http://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2008/20080411_ajdoc21_2008.pdf [Lastet ned 28. april 2008]

³⁸ Memorial Human Rights Center. *The Situation in the North Caucasus. Autumn 2007 - Spring 2008* Report by the Memorial Human Rights Centre dedicated to the new round of consultations between the EU and Russia (Ljubljana, April 16, 2008). Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2008/04/18/1804083.html> [Lastet ned 22. april 2008]

³⁹ IHF Report 2007. *Human Rights in the OSCE Region. Chechnya and Adjacent Russian Regions*. Side 231. “This law was applicable not only to members of illegal armed groups but also to Russian servicemen who had committed crimes during the counter-terrorist operations in the territory of Russian entities within the Southern Federal District”.

ikke er omhandlet av amnestiet.⁴⁰ Enkelte kilder framhever at geriljasoldater som ber om amnesti, kan risikere å bli tvunget til å tjenestegjøre for Kadyrov. Ljudmila Aleksejeva, lederen av Moscow Helsinki Group og tidligere president i IHF uttrykker seg mer positivt og optimistisk. ”...the very idea of an amnesty is good and it was proposed at the fight time – after Basaev’s killing.”⁴¹ IHF kommenterer: “She saw the amnesty as part of a possible strategy that could help end hostilities in Chechnya and enabling rebels who were not guilty of serious crime to return to a normal life.”⁴²

En menneskerettighetsorganisasjon i Moskva påpeker at selv geriljasoldater som ikke frivillig overgir seg, ofte får tilbud om å legge ned våpnene og eventuelt slutte seg til Kadyrovs styrker.⁴³ De får da heller ingen straff for å ha deltatt i geriljaen. Tidligere ville disse sannsynligvis blitt likvidert der og da. Endringen skjedde rundt 2004.

Tallet på hvor mange som ba om amnesti i forbindelse med det siste amnestiet, varierer noe fra kilde til kilde; de fleste opererer med et tall mellom 400 og 500.⁴⁴ Det offisielle tallet er 546.⁴⁵ De aller fleste har tilknytning til Tsjetsjenia. (Amnestiet gjaldt hele Nord-Kaukasus.) Flere kilder hevder at det var svært få ”storfisker” blant de som meldte seg, eller ”ekte” geriljakrigere som kom ned fra fjellene og leverte inn våpnene.⁴⁶ De aller fleste var folk som bare hadde ytt bistand til geriljaen i form av mat og medisiner eller folk som i realiteten allerede hadde amnesti for forhold begått i forbindelse med den første krigen. ”The National Anti-

⁴⁰ Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 18. januar 2007. ...AND WHAT THE AMNESTY ACTUALLY ACCOMPLISHED. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2372670 [Lastet ned 11. mars 2008]

⁴¹ IHF 16. mai 2007. *Amnestied People as Targets for Persecution in Chechnya*. Side 30.

⁴² IHF 16. mai 2007. *Amnestied People as Targets for Persecution in Chechnya*.

⁴³ Organisasjonen i mail til Landinfo 22. januar 2007. Organisasjonen legger til: “Those that refuse to surrender and continue to fight, either in the mountains or underground, are regularly captured by the authorities. Some of them (we cannot determine the exact number) are brought to trial and are sentenced to long terms of imprisonment.”

⁴⁴ Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 18. januar 2007. OBSERVERS DIFFER OVER HOW MANY REBELS TOOK AMNESTY OFFER... Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?issue_id=3978 [Lastet ned 11. mars 2008]

⁴⁵ Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 21 februar 2008. *Kadyrov Calls for Another Amnesty*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?issue_id=4394 [Lastet ned 12. mars 2008] Lederen for FSB Nikolai Patrushev.

⁴⁶ Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 18. januar 2007. OBSERVERS DIFFER OVER HOW MANY REBELS TOOK AMNESTY OFFER... Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?issue_id=3978 [Lastet ned 11. mars 2008]

terrorism Committee” hevdet at slektninger til opprørsleder Doku Umarov og feltkommandant Salman Raduyev hadde bedt om amnesti.⁴⁷ Også Turpal Ali Kaimov, som har asyl i Norge, skulle være blant dem som ba om amnesti.⁴⁸

Det siste amnestiet ble gitt ut fra egen styrke. Myndighetene var ikke ”tvunget” til å gi et amnesti. I en situasjon med en sterkt svekket opprørsbevegelse kunne myndighetene tillate seg å gi amnesti.⁴⁹ Men et utstedt amnesti er i seg selv ingen garanti for at man faktisk slipper straff.

Informasjonen om amnestiene kan, som mye av informasjonen ellers om Tsjetsjenia, være motsetningsfull. Ifølge én kilde uttalte Kadyrov at folk kan be om amnesti når som helst også etter 15. januar 2007; straffeloven åpner for det.⁵⁰ Ifølge en annen kilde uttalte Kadyrov at dette skulle være det siste amnestiet. ”Folk skal tilgis, men de som ikke overgir seg, er fiender av folket og fiender av islam.”⁵¹

20. februar 2008 opplyste Ramzan Kadyrov at han hadde skrevet til president Putin og foreslått et nytt amnesti.⁵² Kadyrov la vekt på at et amnesti ville bidra til ”sivil harmoni” og minske lidelsene for hundrevis av mødre. Mange unge menn helt ned i 18 årsalderen blir i dag lurt av ekstremister til å slutte seg til væpnede opprørere, ifølge Kadyrov.

⁴⁷ Baisultanova, Laila. IWPR 26. april 2007. *Chechnya: A Dubious Amnesty* Tilgjengelig fra http://www.iwpr.net/?p=crs&s=f&o=335152&apc_state=henicrs2007 [Lastet ned 11. mars 2008]

⁴⁸ IWPR 26. april 2007. “More impressive perhaps was that one of the leaders of the Chechen rebel movement in exile, Turpal Ali Kaimov, had chosen to return from Norway to take up the amnesty after negotiations with Chechen parliamentarian and former pro-independence defence minister Magomed Khanbiev.” Baisultanova, Laila. IWPR 26. april 2007. *Chechnya: A Dubious Amnesty* Tilgjengelig fra http://www.iwpr.net/?p=crs&s=f&o=335152&apc_state=henicrs2007 [Lastet ned 11. mars 2008]

⁴⁹ Hvor mange som rent faktisk har fått amnesti, er uklart. Landinfo har vært i kontakt med flere kilder, blant annet HRW og Memorial, men ingen ser ut til å ha informasjon om dette.

⁵⁰ Kommersant 15. januar 2007. <http://www.kommersant.com/> [Lastet ned 13. mars 2008]

⁵¹ Associated Press 15. januar 2007. Tilgjengelig fra [http://nl.newsbank.com/nl-search/we/Archives?p_product=APAB&p_theme=apab&p_action=search&p_maxdocs=200&p_text_search-0=chechnya%20amnesty%20kadyrov&p_field_label-0=Topics&s_dispstring=chechnya%20amnesty%20kadyrov%20AND%20date\(2007\)&p_field_date-0=YMD_date&p_params_date-0=date:B.E&p_text_date-0=2007&xcal_numdocs=20&p_perpage=10&p_sort=YMD_date:A&xcal_useweights=no](http://nl.newsbank.com/nl-search/we/Archives?p_product=APAB&p_theme=apab&p_action=search&p_maxdocs=200&p_text_search-0=chechnya%20amnesty%20kadyrov&p_field_label-0=Topics&s_dispstring=chechnya%20amnesty%20kadyrov%20AND%20date(2007)&p_field_date-0=YMD_date&p_params_date-0=date:B.E&p_text_date-0=2007&xcal_numdocs=20&p_perpage=10&p_sort=YMD_date:A&xcal_useweights=no) [Lastet ned 13. mars 2008]

⁵² RFE/RL Newsline. 21. februar 2008. *CHECHEN REPUBLIC HEAD PROPOSES NEW AMNESTY FOR MILITANTS* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/newsline/2008/02/210208.asp> [Lastet ned 12. mars 2008] Se også Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 21 februar 2008. *Kadyrov Calls for Another Amnesty*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?issue_id=4394 [Lastet ned 12. mars 2008]

Kildehenvisninger

Amnesty International (London) 23. mai 2007. *“What justice for Chechnya’s disappeared?”* Tilgjengelig fra <http://asiapacific.amnesty.org/library/Index/ENGEUR460152007?open&of=ENG-RUS> [Lastet ned 11. mars 2008]

Associated Press 15. januar 2007. Tilgjengelig fra [http://nl.newsbank.com/nl-search/we/Archives?p_product=APAB&p_theme=apab&p_action=search&p_maxdocs=200&p_text_search-0=chechnya%20amnesty%20kadyrov&p_field_label-0=Topics&s_dispstring=chechnya%20amnesty%20kadyrov%20AND%20date\(2007\)&p_field_date-0=YMD_date&p_params_date-0=date:B,E&p_text_date-0=2007&xcal_numdocs=20&p_perpage=10&p_sort=YMD_date:A&xcal_useweights=no](http://nl.newsbank.com/nl-search/we/Archives?p_product=APAB&p_theme=apab&p_action=search&p_maxdocs=200&p_text_search-0=chechnya%20amnesty%20kadyrov&p_field_label-0=Topics&s_dispstring=chechnya%20amnesty%20kadyrov%20AND%20date(2007)&p_field_date-0=YMD_date&p_params_date-0=date:B,E&p_text_date-0=2007&xcal_numdocs=20&p_perpage=10&p_sort=YMD_date:A&xcal_useweights=no) [Lastet ned 13. mars 2008]

Baisultanova, Laila. IWPR 26. april 2007. *Chechnya: A Dubious Amnesty* Tilgjengelig fra http://www.iwpr.net/?p=crs&s=f&o=335152&apc_state=henicrs2007 [Lastet ned 11. mars 2008]

Council of Europe. Parliamentary Assembly. Committee on Legal Affairs and Human rights. *Legal remedies for human rights violations in the north Caucasus*. 11. april 2008. Tilgjengelig fra http://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2008/20080411_ajdoc21_2008.pdf [Lastet ned 28. april 2008]

The Human Rights Commissioner in the North Caucasus and Moscow. Pressemelding fra Europarådet 7. mai 2008. Tilgjengelig fra http://www.coe.int/t/commissioner/News/2008/080507Ruvisit_en.asp [Lastet ned 16. juni 2008]

Home Office: *Operational Guidance Note. Russian Federation*. November 2006. Tilgjengelig fra <http://www.ind.homeoffice.gov.uk/sitecontent/documents/policyandlaw/countryspecificasylumpolicyogns/russianfedogn?view=Binary> [Lastet ned 11. mars 2008]

IHF 16. mai 2007. *Amnestied People as Targets for Persecution in Chechnya*.

IHF Report 2007. *Human Rights in the OSCE Region. Chechnya and Adjacent Russian Regions*

IDMC/Memorial. Internal displacement monitoring centre (IDMC) og Human Rights Centre Memorial. Oktober 2006. *An Uncertain Future: The Challenges of Return and Reintegration for Internally Displaced Persons in the North Caucasus*. Tilgjengelig fra [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(httpInfoFiles\)/AB9962E52FC79BB3C1257203002C35AA/\\$file/russia_report.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(httpInfoFiles)/AB9962E52FC79BB3C1257203002C35AA/$file/russia_report.pdf) [Lastet ned 10. mars 2008]

Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 29. februar 2008. *Kadyrov Meets with Memorial Activists*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373998 [Lastet ned 14. mars 2008]

Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 21 februar 2008. *Kadyrov Calls for Another Amnesty*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?issue_id=4394 [Lastet ned 12. mars 2008]

Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 19. September 2007. Memorial: Kidnappings in Chechnya Way Down. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373668 [Lastet ned 11. mars 2008]

Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 10. mai 2007. Memorial Notes a Sharp Drop in Disappearances in Chechnya. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373388 [Lastet ned 11. mars 2008]

Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 18. januar 2007. ...AND WHAT THE AMNESTY ACTUALLY ACCOMPLISHED. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2372670 [Lastet ned 11. mars 2008]

Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 18. januar 2007. OBSERVERS DIFFER OVER HOW MANY REBELS TOOK AMNESTY OFFER... Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?issue_id=3978 [Lastet ned 11. mars 2008]

Jamestown Foundation. *Chechnya Weekly*. 17. januar 2008. Memorial: Chechnya Rights Situation Improved, But Society Shows "Totalitarian" Signs. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/chechnya_weekly/article.php?articleid=2373901 [Lastet ned 14. mars 2008]

Kommersant 15. januar 2007. <http://www.kommersant.com/> [Lastet ned 13. mars 2008]

Landinfo reiserapport 2005. *Tsjetsjenske IDP i Tsjetsjenia og Ingusjetia*. Rapporten er unntatt offentlighet.

MEMORIAL Human Rights Center. Moskva 26. september 2007. *The situation in the Chechen Republic May – September 2007*. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/09/26/1/2609072eng.htm> [Lastet ned 21. april 2008]

Memorial. 22. oktober 2007. "*The legal system in Chechnya*". *Bulletin No. 1. August 2007*. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/10/26/2610071.htm> [Lastet ned 8. mai 2008]

Memorial Human Rights Center. *The Situation in the North Caucasus. Autumn 2007 - Spring 2008* Report by the Memorial Human Rights Centre dedicated to the new round of consultations between the EU and Russia (Ljubljana, April 16, 2008). Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2008/04/18/1804083.html> [Lastet ned 22. april 2008]

MEMORIAL Human Rights Center. Moskva 2007. *On the Situation of Residents of Chechnya in the Russian Federation. August 2006 – October 2007*. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/12/19/1912071eng.htm> [Lastet ned 21. april 2008]

MEMORIAL Human Rights Center. Moskva 26. september 2007. *The situation in the Chechen Republic May – September 2007*. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2007/09/26/1/2609072eng.htm> [Lastet ned 21. april 2008]

Migrationsverket. *Ryska Federationen. Aktuell säkerhetsläge i delrepublikken Tjetjenien*. 5. mars 2008. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/08030681.pdf> [Lastet ned 24. april 2008]

Parliamentary Assembly of the Council of Europe. *PACE resolusjon 1479 (2006)*. Tilgjengelig fra <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta06/ERES1479.htm> [Lastet ned 11. mars 2008]

UTLENDINGSFORVALTNINGENS FAGENHET FOR LANDINFORMASJON • COUNTRY OF ORIGIN INFORMATION CENTRE
Storgaten 33 A / Postboks 8108 Dep / N-0032 Oslo / Tel 23 30 94 70 / Fax 23 30 90 00 / e-mail: landinfo@landinfo.no /
www.landinfo.no

RFE/RL Newline. 21. februar 2008. *CHECHEN REPUBLIC HEAD PROPOSES NEW AMNESTY FOR MILITANTS* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/newsline/2008/02/210208.asp> [Lastet ned 12. mars 2008]

RFE/RL Newline. 16. januar 2008. *PROBE FAILS TO CONFIRM USE OF TORTURE IN CHECHEN PRISON.* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/newsline/2008/01/160108.asp> [Lastet ned 14. mars 2008]

RFE/RL 2. mars 2007. *Russia: Rights Activist Discusses Difficulties Of Working In Chechnya* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/featuresarticle/2007/3/C411B642-9483-4B6F-B9EE-50DD3608A5E8.html> [Lastet ned 10. mars 2008]

RFE/RL 21. juni 2007. *Chechnya: Rights Situation May Be Improving* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/featuresarticle/2007/6/1B705109-2463-46BE-B400-C5955272513A.html> [Lastet ned 7. mars 2008]

RFE/RL 9. oktober 2006. *Russia: Anna Politkovskaya's Last Interview* Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/featuresarticle/2006/10/FC088B08-0CBD-4800-B2FF-F00F5494FA5E.html> [Lastet ned 7. mars 2008]

U. S. Department of State 2006. Mars 2007. *Country Report on Human Rights Practices in Russia.* Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78835.htm> [Lastet ned 10. mars 2008]

U.S. Department of State. Mars 2007 *Country Reports on Human Rights Practices* Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78835.htm> [Lastet ned 10. mars 2008]